ព្រះត្រៃបិដកភាសាខ្មែរ

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

រៀបរៀងដោយ

ព្រះវីរិយបណ្ឌិតោ ថាំង-ខាត់

វត្តឧណ្ណាលោម ក្រុងភ្នំពេញ

ព.ស.២៥១៤ គ.ស.១៩៧០

លោក លាង-ហ៉ាបអាន

ចាត់ចែងបោះពុម្ពចែកជាធម្មទាន ក្នុងឱកាសព្រះរាជពិធីបុណ្យព្រះបរមសព

នៃសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី

ព្រះនាម ជួន-ណាត ជោតញ្ញាណោ

សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតីព្រះនាម ជួន ណាត

ព្រះសង្ឃរាជ គណៈមហានិកាយ

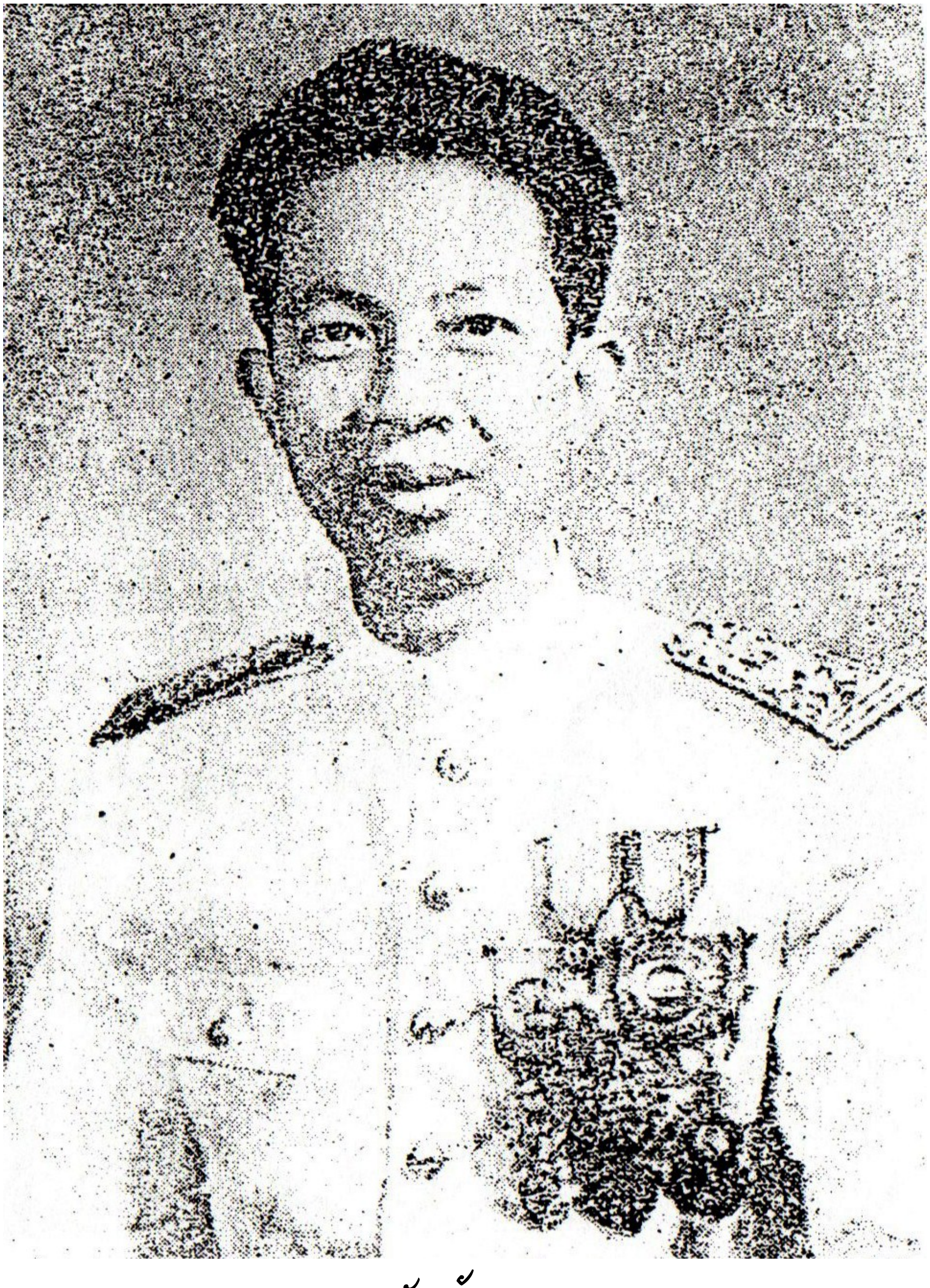

លាង់ ហ័ប អាន

បច្ចុប្បន្ននាយកវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ក្រសួងធម្មការ

អ្នកស្រី លាង ហ៉ប អាន

នាមដើម ព្រាព្ញ ឆាង សៀង

(អគ្គលេខាធិការនៃវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ)

សេចក្តីប្រារព្ធរបស់អ្នកបោះពុម្ពចែកជាធម្មទាន

សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាអម្ចាស់ កាលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅឡើយ ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងអត្ថបទឈ្មោះ **“ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ”** ជាស្នាព្រះហស្តរបស់ព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមហាវីរិយបណ្ឌិតោ **ចាំង-ខាត់** ដែលជាគ្រូរបស់ខ្ញុំ។ អត្ថបទនេះ ចុះផ្សាយម្តងរួចហើយក្នុងទស្សនាវដ្តីខេមរយានកម្ម លេខ៧ គ.ស.១៩៦៩ ដែលទ្រង់ព្រះរាជចំណាន់នូវការពេញព្រះរាជហឫទ័យ ចង់ឲ្យឯកសារដ៏មានផលប្រយោជន៍នេះបានឡើងទៅជាសៀវភៅ សម្រាប់ផ្សាយចំពោះសាធារណជនជាពុទ្ធបរិស័ទ។ ខ្ញុំបានទទួលព្រះរាជបញ្ជាតាមព្រះចំណារនេះហើយ ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើលិខិត (លេខ ៨២៨ ព.ប. ចុះថ្ងៃ២ តុលា ១៩៦៩) ដើម្បីសុំសិទ្ធិបោះពុម្ពផ្សាយជាបឋម ចែកជាធម្មទាន ក្នុងឱកាសបុណ្យថ្វាយព្រះភ្លើង ព្រះបរមសពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាអម្ចាស់ ហើយតៗទៅនឹងបោះពុម្ពផ្សាយជាវជូនពុទ្ធបរិស័ទ ដោយទុកអត្ថបទនេះជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ គឺរបស់វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ។

សហជីវិន **ហង្ស ធុនហាក់** សកលវិទ្យាធិការសកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈនិងជាប្រធានគណៈកម្មាធិការជាតិនៃខេមរយានកម្មសិក្សា ក៏មានសប្បុរសធម៌ ឆ្លើយតប យល់ព្រមតាមការសុំរបស់វិជ្ជាឋានភ្លាម តាមលិខិតរបស់សហជីវិន លេខ២៨៨២ អ.ខ.ស. ចុះថ្ងៃ៤ តុលា ១៩៦៩។

ដោយបានសុំសម្រេចនូវការសុំសិទ្ធិផ្សាយនេះ ខ្ញុំក៏បាននាំអត្ថបទនេះ ទៅសុំព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមហាវីរិយបណ្ឌិតោ ព្រះអង្គពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់កែសម្រួលជាថ្មីឱ្យកាន់តែវិសេសឡើង។ ក្នុងការផ្សាយជាបឋមនេះ ខ្ញុំមានសទ្ធាបោះពុម្ពនូវស្នាព្រះហស្តនេះចំនួន៥.០០០ច្បាប់ ដើម្បីចែកជាធម្មទានក្នុងឱកាសថ្វាយព្រះភ្លើង ព្រះបរម

សពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ដែលព្រះអង្គមានព្រះមហាករុណាទិគុណដ៏ធំ ចំពោះវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក៏ដូចជាចំពោះរូបខ្ញុំផ្ទាល់។

ខ្ញុំសូមលើកយកកុសលដែលកើតមកអំពីធម្មទាននេះ ថ្វាយចំពោះព្រះវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាអម្ចាស់ សូមព្រះអង្គបានសោយនូវសម្បត្តិព្រះនិព្វានជាបរិយោសាន។ សូមឧទ្ទិសព្រះរាជកុសលផលបុណ្យនេះ ប្រគេនចំពោះសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ព្រះសង្ឃនាយក ព្រះនាម ហួត តាត ជាអម្ចាស់ ដែលព្រះអង្គមានព្រះគុណធ្ងន់ណាស់ ចំពោះខ្ញុំដែលបានមកបម្រើព្រះអង្គគម្រប់១៤ឆ្នាំហើយ សូមសម្តេចទ្រង់បានប្រកបដោយបរមសុខ ព្រះជន្មាយុយឺនយូរ ជាទីកក់ក្តៅនៃវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនិងជូនពុទ្ធបរិស័ទក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូល។

មួយចំណែកទៀត សូមឧទ្ទិសផលបុណ្យដែលកើតមកអំពីធម្មទាននេះ ចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃបុព្វបុរសរបស់យើងខ្ញុំ មានលោកតា តាំង ហ៊ុន, លោកតា យ៉ា កាប, លោកតា លាង, លោកយាយ ប៉ោង, លោកយាយ ចាយ ហួយ, លោកយ៉ា គិមហុង ជាដើម សូមវិញ្ញាណក្ខន្ធអស់លោកតា លោកយាយ បានលុះសុគតិភព សម្រេចនូវសម្បត្តិព្រះនិព្វានជាទីបំផុត។ ខ្ញុំសូមលើកយកកុសលរាសីជាបញ្ចប់ឧទ្ទិសជូនលោកម្តាយនិងឪពុកទាំងសងខាង មានលោកតា លាង ប៉ូច លោកតាព្រាប ដាង និងលោកយាយ យ៉ា គិមលុន សូមលោកអ្នកដ៏មានគុណ បានសម្រេចនូវសម្បត្តិសួគ៌ សម្បត្តិនិព្វាន តាមសេចក្តីប្រាថ្នាកុំបីឃ្លៀងឃ្លាត។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី១២ ធ្នូ គ.ស.១៩៦៩

លាង ហ៉ាបអាន

នាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនិងជានាយកការិយាល័យក្រសួងធម្មការ

បុព្វកថា

ហេតុអ្វីបានជាសៀវភៅ "ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ" ត្រូវបោះពុម្ពក្នុងឱកាសថ្វាយព្រះភ្លើងព្រះបរមសពសម្តេចព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី១។

ពីថ្ងៃទី២៩ ឧសភា ១៩៦៩ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី១ ព្រះនាម ជួន ណាត ទ្រង់បានត្រាស់ឲ្យខ្ញុំចូលទៅគាល់។ ព្រះអង្គបានឲ្យខ្ញុំពិនិត្យអត្ថបទនេះថា តើនរណាជាអ្នកសរសេរអត្ថបទនេះ? ខ្ញុំពិនិត្យសម្តីនិយាយ ខ្ញុំអាចទាយបានភ្លាម ពេលនោះខ្ញុំគ្រាន់តែក្រាបបង្គំទូលថា "ចាំទូលព្រះបង្គំដើរសួររកអ្នកនិពន្ធនេះសិន"។ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ បានទ្រង់សរសើរស្នាដៃអ្នកនិពន្ធនេះជាអនេកប្បការ ដូចមានថតព្រះរាជចំណារជាព័ស្តុតាងភ្ជាប់ក្នុងទីនេះស្រាប់។ ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា "លោក គាម ឯងទៅរកមើល តើនរណា គេមានសទ្ធាឲ្យគេបោះពុម្ពសៀវភៅនេះឡើង ព្រោះមានសារប្រយោជន៍ណាស់ ហើយអ្នកនិពន្ធនេះ មិនចាក់ដោតសាសនាដទៃ ហើយនិយាយងាយស្តាប់ផង"។

ដោយគោរពតាមព្រះរាជបណ្តាំនេះ ព្រឹកឡើងខ្ញុំជម្រាបសហជីវិន លាង ហ៊័បអាន នាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ អំពីព្រះរាជបំណងរបស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ។ សហជីវិន លាង ហ៊័បអាន ក៏ទាក់ទងនឹងសហជីវិនប្រធាននៃគណៈកម្មាធិការនៃខេមរយានកម្ម ព្រមទាំងអ្នកនិពន្ធ គឺព្រះមហាវិរិយបណ្ឌិតោ ថាំង ខាត់ ដើម្បីសុំសិទ្ធិបោះពុម្ពស្នាដៃនេះតាមព្រះរាជបំណង។ សហជីវិនប្រធាននៃគណៈកម្មាធិការខេមរយានកម្មនិងអ្នកនិពន្ធ បានអនុញ្ញាតតាមសេចក្តីស្នើសុំរបស់សហជីវិននាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យដូចបំណង។

ដោយមានបំណងស្របគ្នាដូច្នេះ ក្នុងពេលប្រជុំគណៈកម្មការរងខាងឃោសនា

និងបោះពុម្ពសៀវភៅចែកជាធម្មទាន ពេលនោះខ្ញុំក៏បានលើកយករឿងនេះមកជម្រាប អង្គប្រជុំ។ គណៈកម្មការរងខាងឃោសនានៃពិធីបុណ្យព្រះបរមសពសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ក៏យល់ព្រមឲ្យផ្សាយសៀវភៅនេះចែកជាធម្មទានតាមសទ្ធារបស់ពុទ្ធបរិស័ទ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី១២ ធ្នូ ១៩៦៩

ឌិក-គាម

សំខាន់ណាស់!

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

ខ្មែរបានប្រែព្រះត្រៃបិដកចប់មុនគេ

ក្នុងចំណោមប្រទេសពុទ្ធសាសនាក្នុងលោក

សាសនានានា សុទ្ធតែមានគម្ពីរដែលស្តីពីវេទរបស់មេសាសនា ។ គម្ពីរនេះ គេប្រកាន់ទុកជាគម្ពីរស័ក្តិសិទ្ធិ ស្មើនឹងមេសាសនាដែរ ។

គម្ពីរព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ វេទ គេទុកជា"ស្រុតិ" (ការបានស្តាប់ឮមក. Révélation) ពីព្រះមហេសូរ (អាទិទេព) ។ គម្ពីរនេះចាស់បំផុតក្នុងលោក ដែលមនុស្សលោកអាចធ្វើឡើងបាន តែមិនដែលមានការរៀបចំ (ផ្ទៀងផ្ទាត់) ពីអតីតកាលទេ ទើបតែមានការរៀបចំ ប្រែថា "ការអាន" (Lecture) ។ គម្ពីរនេះមានលក្ខណៈជាច្បាប់សម្រាប់ប្រទេសជាតិ ច្រើនជាជាងលទ្ធិសាសនា ដោយពិសេសជាច្បាប់សង្គមស្តីពីគ្រួសារ ឬទ្រព្យមត៌ក ។ បទបញ្ញត្តិដែលមេសាសនានោះតែងតាំងឡើង បានបង្គាប់ឲ្យចារទុកលើស្លឹករឹតខ្លះ លើស្បែកសត្វខ្លះ លើឈើខ្លះ លើថ្មខ្លះ ឬសាក់លើខ្លួនមនុស្សខ្លះ ហើយមានអក្សរចារខ្លះជាកាព្យកវីនិពន្ធដ៏ពីរោះ ជាភាសាតាក់តែងប្រសើរ ។

ព្រះរាជជីវប្រវត្តិសង្ខេប

សម្តេចបានទ្រង់ប្រសូតនៅថ្ងៃអង្គារ ១១រោច ខែផល្គុន ឆ្នាំវក "១១-៣-១៨៨៣" នៅភូមិកំរៀង សង្កាត់រកាកោះ ស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ, បិតានាម ជួន មាតានាម យក់។

ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះផ្នួសពីខែឧសភា ១៨៩៧ នៅវត្តពោធិព្រឹក្ស ហៅវត្តពោលរ៉ូ សង្កាត់លាំងកែន ស្រុកកណ្តាលស្ទឹង ខេត្តកណ្តាល។ សម្តេចទ្រង់ចេះអក្សរនិង ភាសាសៀម លាវ បារាំង អង់គ្លេចនិងវៀតណាម។

ព្រះអង្គជាបណ្ឌិតអក្សរសាស្ត្រ ជាព្រះអគ្គនិពន្ធអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ជាអភិធជ មហារដ្ឋគុរុនៃសហភាពភូមា ជាព្រះអគ្គមហាបណ្ឌិតនៃសហភាពភូមា។ ព្រះអង្គទ្រង់ សោយព្រះទិវង្គតនៅថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា គ.ស.១៩៦៩ វេលាម៉ោង២០និង២០នាទី ក្នុងព្រះជន្មវស្សា៨៦ឆ្នាំ ដែលនាំពុទ្ធសាសនិកជនទូទៅស្រយុតស្រយង់ចិត្ត ស្ថិតនៅ ក្នុងអន្លង់ទុក្ខារម្មណ៍ ពាំនូវសេចក្តីវិយោគយ៉ាងធ្ងន់ក្រៃលែងធ្ងន់។

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

ខ្មែរបានប្រែព្រះត្រៃបិដកចប់មុនគេក្នុងចំណោម

ប្រទេសពុទ្ធសាសនាក្នុងលោក

សាសនាធំៗសុទ្ធតែមានគម្ពីរ ដែលស្តីពីវចនៈរបស់មេសាសនា។ គម្ពីរនេះ គេប្រកាន់ទុកជាគម្ពីរស័ក្តិសិទ្ធិ ស្មើនឹងមេសាសនាដែរ។

គម្ពីរព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ **វេទ** *គេទុកជា* **"ស្រុតិ"** (*ការបានស្តាប់ឮមក*=Révélation) *ពីព្រះមហេគូរ (អាទិទេព)។ គម្ពីរនេះ ចាស់បរមបុរាណបំផុតក្នុងលោក ដែលមនុស្សលោកអាចធ្វើឲ្យកើតឡើងបាន តែមិនដែលមានការរើរៀបចំ (ផ្ទៀងផ្ទាត់) ពីអតីតកាលទេ ទើបតែមានការរើរៀបចំក្នុងពេលដែលគម្ពីរនេះ មានការប្រែប្រួល ក្រោមជាលើ លើជាក្រោមទៅហើយប្រមាណជា៧០០ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ។*

គម្ពីរគ្រិស្តឈ្មោះ **ប៊ីប** (Bible)។ *គម្ពីរនេះ ក្រោយមរណកាលព្រះយេស៊ូភ្លាម គេមិនទាន់បានរៀបចំចងក្រងជាគម្ពីរមួយនៅឡើយទេ តមកយូរបន្តិច ទើបមានសាវ័ករើរៀបចំចងក្រងទុកជាគម្ពីរ ហើយមានការបន្ថែមបន្ថយច្រើន មិនគង់វង្សនៅត្រង់តាមដើមទាំងស្រុងទេ។ គម្ពីរ ប៊ីប នេះទៀតក៏ជា* "Révélation" (*ការបានឮមក*) *ពីព្រះអាទិទេពដែរ។*

គម្ពីរឥស្លាម ឈ្មោះ **គួរ-អាន** (Qor An) *ប្រែថា "ការអាន"* (Lecture)។ *គម្ពីរនេះ មានលក្ខណៈជាច្បាប់សម្រាប់ប្រទេសជាតិ ច្រើនជាជាងលទ្ធិសាសនា ដោយពិសេស ជាច្បាប់សង្គមស្តីពីគ្រួសារឬទ្រព្យមតិក។ បទបញ្ញត្តិដែលមេសាសនានេះតែងតាំងឡើង បានបង្គាប់ឲ្យចារឹកទុកលើស្លឹករឹតខ្លះ លើស្បែកសត្វខ្លះ លើឈើខ្លះ លើថ្មខ្លះឬសាក់លើទ្រូងមនុស្សខ្លះ ហើយមានអត្ថបទខ្លះ ជាកាព្យនៃកវីនិពន្ធដ៏ពីរោះ*

ជាភាសាអារ៉ាប់ដ៏ប្រសើរ។

គម្ពីរលទ្ធិសាសនា ជាពាហិរសាសនាទាំង៣ខាងលើនេះ ជាវចនៈនៃព្រះអាទិទេព (មហេគ្វរ) មិនមែនជារបស់មនុស្សលោកតែងទេ ហើយមិនមែនជាគម្ពីរច្រើនសៀវភៅទេ មានចំនួនតិចណាស់ បើប្រៀបធៀបនឹងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជារបស់ពុទ្ធសាសនា។

ព្រះត្រៃបិដក

ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា គម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ជាឃ្លាំងផ្ទុកព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺវចនៈនៃអង្គព្រះសម្ពុទ្ធ (Pensée du Bouddha) ដែលទ្រង់ទេសនាទូន្មានរវាង៤៥ព្រះវស្សា ចាប់តាំងពីទ្រង់បានត្រាស់ដឹងព្រះសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណរហូតមកដល់ទ្រង់បរិនិព្វាន។ វចនៈដែលទ្រង់សម្ដែងនេះ ហៅថា **ធម្មវិន័យ** ដែលព្រះអង្គសម្ដែងបញ្ញត្ត (**ធម្មោ ច វិនយោ ច ទេសិតោ បញ្ញត្តោ**) ធម្មវិន័យនេះមាន៣ចំណែកគឺ **សុត្តន្ត វិន័យ អភិធម្ម** ទាំង៣នេះ ព្រះថេរៈទាំងឡាយបានសង្គាយនា (ផ្ទៀងផ្ទាត់) ចងក្រងហើយដាក់ទុកមួយក្រុមៗ ហៅថា **តិបិដក** ឬ **ព្រះត្រៃបិដក** "កញ្ជើបី" (Triple Corbeille)។ ពាក្យថា "បិដក" នេះ បើប្រែថា "ទូឬបណ្ណាល័យ" ក៏សឹងតែបានដែរ។ បើប្រៀបធៀបមើលឃើញថា គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ មានចំនួនច្រើនជាងគម្ពីរវេទច្រើនណាស់ ច្រើនជាងគម្ពីរប៊ីប១១ដង ច្រើនជាងគម្ពីរគួរអានជាអនេក។

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ បរិសុទ្ធគង់វង្សនៅដូចដើមគ្រប់ប្រការ មានលក្ខណៈជាគម្ពីរសាសនាពេញបរិបូណ៌ ព្រោះមិនមែនជាវចនៈអាទិទេព មិនមែនជាលទ្ធិសាសនា ឬពាហិរសាសនាទេ។ ក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានភ្លាម មានការធ្វើសង្គាយនាផ្ទៀងផ្ទាត់ភ្លាម ធ្វើឲ្យបានគង់វង្សបរិសុទ្ធនៅដូចដើម មិនមានការបន្ថែមបន្ថយឬធ្វើក្រោមជា

លើ លើជាក្រោមទេ ហើយសមប្រើគ្រប់កាលទាំងពួងទៀតផង។

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកមាន៣ចំណែកគឺ វិន័យបិដក (១៣ភាគ) សុត្តន្តបិដក (៦៤ ភាគ) និងអភិធម្មបិដក (៣៣ភាគ)។ គម្ពីរទាំង៣នេះ មានអដ្ឋកថា ដីកា យោជនា ប្រកបទៀតផង។

ក–វិនយបិដក ជាគម្ពីរស្តីពីច្បាប់ក្រឹត្យក្រម (Discipline) ដែលអង្គព្រះសម្មុទ្ធទ្រង់បញ្ញត្ត ទ្រង់អនុញ្ញាត ទុកសម្រាប់ជាផ្លូវប្រតិបត្តិរបស់ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា។ គម្ពីរវិន័យនេះ មានសេចក្តីពិស្តារណាស់ ជាកញ្ចក់ឆ្លុះមើលជីវប្រវត្តិអង្គព្រះសម្មុទ្ធ ក្នុងកាលដែលទ្រង់គង់ធរមាននៅឡើយ ព្រមទាំងហេតុការណ៍ផ្សេងៗ នៅប្រទេសឥណ្ឌាសម័យព្រះអង្គ ដូចប្រវត្តិសាស្ត្រ ទំនៀមទម្លាប់ ការរចនានិងវិទ្យាសាស្ត្រផ្សេងៗ។ល។

វិន័យបិដកនេះ មាន៥គម្ពីរគឺៈ

១–អាទិកម្ម (ទោសធ្ងន់) } វិភង្គ
២–បាចិត្តិយ (ទោសស្រាល) }

៣–មហាវគ្គ (វគ្គធំ) } ខន្ធក
៤–ចុល្លវគ្គ (វគ្គតូច) }

៥–បរិវារ (បទរាយរង)

ខ–សុត្តន្តបិដក ជាគម្ពីរស្តីពីសូត្រ (Aphorisme) ដែលអង្គព្រះសម្មុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ទេសនាក្នុងសម័យផ្សេងៗ។ មានសូត្រខ្លះ ព្រះអរិយសាវ័កសម្តែង ដូចព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ព្រះមោគ្គល្លានត្ថេរ ព្រះអានន្ទត្ថេរ។ គម្ពីរសុត្តន្តឬគម្ពីរព្រះសូត្រមាន៥គម្ពីរគឺៈ

១–ទីឃនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីពិស្តារ

២–មជ្ឈិមនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីមធ្យម

៣–សំយុត្តនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីប្រហែលៗគ្នា

៤–អង្គុត្តរនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីជាក្រុមជាពួក

៥–ខុទ្ទកនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីខ្លីៗ

ដទៃពីនេះ មាននិកាយតូចៗតទៅទៀត ចំនួន១៥និកាយគឺៈ

១–ខុទ្ទកបាឋ អត្ថបទខ្លី

២–ធម្មបទ ផ្លូវនៃសច្ចធម៌

៣–ឧទាន គាថាធ្វើឲ្យកើតក្តីរីករាយ

៤–ឥតិវុត្តក សូត្រដែលស្តីថា “មានដូច្នេះ”

៥–សុត្តនិបាត សមុច្ច័យនៃសូត្រ

៦–វិមានវត្ថុ និទានស្តីពីវិមាននៅទេវបុរី

៧–បេតវត្ថុ និទានស្តីពីប្រេត

៨–ថេរគាថា គាថាព្រះថេរទេសនា

៩–ថេរីគាថា គាថាព្រះនាងថេរីទេសនា

១០–ជាតក និទានជាតក

១១–និទ្ទេស ការសម្តែងពន្យល់

១២–បដិសម្ភិទា វិជ្ជាវិភាគ

១៣–អបទាន ជីវភាពព្រះអរហន្ត

១៤–ពុទ្ធវង្ស ប្រវត្តិអង្គព្រះសម្ពុទ្ធ

១៥–ចរិយាបិដក វិធីប្រតិបត្តិតាមពុទ្ធចរិយា

គ–អភិធម្មបិដក ជាគម្ពីរ ស្តីពីធម៌មានអាថ៌ជ្រាលជ្រៅល្អិតសុខុមបំផុត (Métaphysique) បានដល់ទស្សនវិជ្ជាព្រះសម្ពុទ្ធ ដែលមានអាថ៌គម្ពីរភាព ជាអត្ថបទផ្ទុយពីសុត្តន្តបិដក ដែលមានតែអត្ថបទមានអាថ៌រាក់ៗ គឺសុត្តន្តបិដក ជាវោហារទេសនា (Parole Conventionnelle), ឯអភិធម្មបិដក ជាបរមត្ថទេសនា (Parole Definitive) ស្តីពីចិត្ត (Conscience) ចេតសិក (Mental Concomitant) រូប (Matière) និព្វាន។ អភិធម្មបិដកនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធទេសនាទុកថា សត្វទាំងអស់ជា "បុគ្គលឬបុគ្គលប្បញ្ញត្តិ" (Concept) ដោយការវែកញែកយ៉ាងល្អិតសុខុម ទាល់តែចែកលែងកើត ហើយចែករំលែកធម៌ដោយបរិយាយហ្មត់ចត់បំផុត។ គម្ពីរនេះមានទាំងអស់៧គម្ពីរគឺៈ

១–ធម្មសង្គណី ការចាត់របៀបធម៌

២–វិភង្គ ការចែករំលែកធម៌

៣–កថាវត្ថុ ចំណុចធម៌ដែលមានសេចក្តីផ្ទុយគ្នា

៤–បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ បញ្ញត្តិថា "បុគ្គល"

៥–ធាតុកថា ការវែកញែកធាតុ

៦–យមកៈ ធម៌ជាគូៗគ្នា

៧–បដ្ឋាន ធម៌ជាបច្ច័យទាក់ទងគ្នា

បិដកទាំង៣ រួមឈ្មោះថា តិបិដកឬត្រៃបិដក។ ប្រទេសកម្ពុជាយើងបោះពុម្ព

ជាសៀវភៅខ្នាតធំមានចំនួន១១០សៀវភៅ ជាចំនួនដែលលើសជុតគណនា បើប្រៀបធៀបទៅនឹងពាហិរសាសនាទាំងអស់ក្នុងលោក។

អំពីសង្គាយនា

សង្គាយនាទី១

ដើម្បីឲ្យបរិសុទ្ធគង់នៅដូចដើម ក្រោពុទ្ធបរិនិព្វានភ្លាម ព្រះមហាថេរទាំងឡាយចាត់ការធ្វើសង្គាយនាព្រះពុទ្ធវចនៈភ្លាម ដោយហេតុថា សុភទ្ទភិក្ខុ ធ្វើឲ្យខូចការរៀបរយក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ព្រះអរហន្តជាសង្គីតិកាចារ្យ៥០០អង្គ មានព្រះមហា **កស្សបត្ថេរ** ជាប្រធាន ហើយជាអ្នកសួរ។ ដើមឡើយសួរវិន័យ ព្រះ**ឧបាលិត្ថេរ** ជាអ្នកឆ្លើយ តមកសួរធម៌ ព្រះ **អានន្ទត្ថេរ** ឆ្លើយសុត្តន្តនិងអភិធម្ម។ កាលនោះ មិនទាន់មានចារឹកជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទេ សួរឆ្លើយយល់ឃើញថាត្រឹមត្រូវហើយ ទើបព្រះអរហន្តទាំង៥០០អង្គស្វាធ្យាយ គឺសូត្រព្រមគ្នាគ្រប់ទាំង៥០០អង្គ ចងចាំរត់មាត់ស្ទាត់។ ការចងចាំរត់មាត់ទទេបែបនេះ លោកហៅថា **មុខបាឋ**។ ធ្វើដូច្នេះ ហៅថា **សង្គាយនា**។ សង្គាយនានេះ ធ្វើអស់ថិរវេលា៧ខែទើបចប់ស្រេច។

សង្គាយនានេះ ឈ្មោះបឋមសង្គាយនា ធ្វើក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានប្រមាណ៣ខែ គឺពុទ្ធសករាជកន្លងទៅបានប្រមាណ៣ខែ មុនគ្រិស្តសករាជ៤៧៦[១]ឆ្នាំ ធ្វើនៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ លើភ្នំវេភារៈ ត្រង់កន្លែងមួយស្ងាត់ ឈ្មោះសត្តបណ្ណគុហា ក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់ព្រះបាទ **អជាតសត្រូវ** ដែនមគធៈ សព្វថ្ងៃហៅថា រដ្ឋពិហារ ប្រទេសឥណ្ឌា។

១-ក្នុងពុទ្ធសាសនា គេរាប់យកថ្ងៃទី១ ក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានជាថ្ងៃផ្តើមពុទ្ធសករាជ។ ក្នុងលទ្ធិសាសនាគ្រិស្ត គេរាប់យកថ្ងៃកំណើតព្រះយេស៊ូ ជាថ្ងៃផ្តើមគ្រិស្តសករាជ។ លទ្ធិសាសនាឥស្លាម គេរាប់យកថ្ងៃព្រះមោហាម៉ត ចូលទៅកាន់ក្រុងយ៉ាត្រិបគី មេឌីន (Medina=ក្រុងមុនី) ជាសករាជ។

សង្គាយនាទី២

កាលវេលាកន្លងទៅបាន១០០ឆ្នាំ មានកើតការប្រព្រឹត្តកន្លងពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ ជាហេតុនាំឲ្យសៅហ្មងមណ្ឌលសង្ឃក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ពួកវជ្ជីបុត្ត គឺភិក្ខុជាបព្វជិតកូនចៅអ្នកដែនវជ្ជី ប្រព្រឹត្តកន្លងសិក្ខាបទ១០ប្រការ លោកហៅថាវត្ថុ១០ប្រការ។ នេះជាដើមហេតុ នាំឲ្យកើតមានការសង្គាយនាលើកទី២ឡើង។ ព្រះ **យសត្ថេរ** (កាកណ្ឌបុត្ត) ប្រកាសការប្រព្រឹត្តកន្លងវិន័យនេះឲ្យព្រះសង្ឃជ្រាបទូទៅ។

សង្គាយនានេះ ធ្វើឡើងនៅក្រោមអធិបតីភាពព្រះ **សព្វកាមិត្ថេរ**។ ព្រះ **រេវតត្ថេរ** (សហជាតិ) ជាអ្នកសួរ ព្រះ **សព្វកាមិត្ថេរ** ជាអ្នកឆ្លើយ ព្រះសង្គីតិកាចារ្យជាព្រះអរហន្ត សុទ្ធសឹងជាតិបិដកធរចំនួន៧០០អង្គ ធ្វើនៅវត្តវាលុការាម ក្រុងវេសាលី ដែនវជ្ជី ក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភ ព្រះបាទ **កាលាសោក** ជាព្រះរាជានៅក្រុងបាដលិបុត្ត[១] (បត្នា) ប្រទេសឥណ្ឌា ពុទ្ធសករាជកន្លងទៅបានចំនួន១០០ឆ្នាំ មុនគ្រិស្តសករាជ៣៧៧ឆ្នាំ។ ព្រះសង្ឃនៅចងចាំព្រះពុទ្ធវចនៈដោយមុខបាឋដដែល។ តាមប្រពៃណីតមកនិយាយថា សង្គាយនានេះឈ្មោះទុតិយសង្គាយនា ធ្វើអស់ថិរវេលា៨ខែទើបចប់សព្វគ្រប់។

សង្គាយនាទី៣

កាលវេលាកន្លងទៅបានប្រមាណ២១៨ឆ្នាំក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វាន មានព្រះមហាក្សត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាម **ធម្មាសោករាជ**។ កាលនោះ មានការច្របូកច្របល់ឡើងក្នុងធម្មវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា។ មានអត្ថបទខ្លះនិយាយថា ពួកអ្នកកាន់លទ្ធិព្រាហ្មណ៍

១-កាលនោះ ដែនវជ្ជីធ្លាក់ទៅក្រោមអំណាចដែនមគធៈ។

ចូលមកបួសបន្លំជាភិក្ខុ ក្នុងមណ្ឌលពុទ្ធសាសនា ដោយអាស្រ័យការបរិបូណ៌លាភ-សក្ការៈ ដែលកើតមានឡើងក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទធម្មាសោកមហារាជ ហើយពោលពាក្យអធម្មវាទីចម្រូងចម្រាស់ ធ្វើក្តីបរិសុទ្ធិធម្មវិន័យ ឲ្យកើតទៅជាសទ្ធម្មប្បដិរូប (Mélanges)។ សេចក្តីខាងលើនេះ មានសេចក្តីពិតច្រើនណាស់ ព្រោះថាហេតុការណ៍នេះ ជាបុព្វហេតុនាំឲ្យលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ក្លាយទៅជាលទ្ធិសាសនាហិណ្ឌូមួយត្រឡប់ទៀត ព្រមទាំងជាបុព្វហេតុឲ្យពុទ្ធសាសនាបែកទៅជានិកាយ ហើយសាបសូន្យចេញពីដែនដីឥណ្ឌា។ ក្នុងកាលនោះឯង ពុទ្ធសាសនាបែកចេញទៅជានិកាយថេរវាទឬវិភជ្ជវាទនិងអាចរិយវាទឬមហាសង្ឃិក តទៅកើតប្រាកដជាពុទ្ធសាសនាលទ្ធិមហាយាន មាននិកាយច្រើនរាប់មិនអស់។

សង្គាយនាគ្រានេះហៅតតិយសង្គាយនា ទុកជាមហាសង្គាយនាដ៏ល្អណាស់ ព្រោះជាសង្គាយនាដើម្បីរក្សាសេចក្តីបរិសុទ្ធិធម្មវិន័យឲ្យគង់នៅតាមដើម។ ព្រះមហាមោគ្គលិបុត្តតិស្ស ដែលប្រោសព្រះបាទអសោកមហារាជឲ្យចូលកាន់សាសន៍ពុទ្ធ-រតន៍ ជាអធិបតីក្នុងការសង្គាយនា មានព្រះអរហន្តជាសង្គីតិកាចារ្យចំនួន១.០០០អង្គ ចូលប្រជុំនៅអសោការាម ក្រុងបាដលិបុត្រ ដែនមគធៈ ធ្វើអស់ថិរវេលា៩ខែទើបចប់ស្រេច ក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភព្រះបាទធម្មាសោកមហារាជ។ សង្គាយនានេះ ក្នុងកាលប្រវត្តិខ្លះមិនឃើញប្រាប់កាលបរិច្ឆេទទេ[១] ប្រាប់តែកាលបរិច្ឆេទព្រះបាទធម្មាសោកឡើងសោយរាជ្យ ព្រះសង្ឃនៅចងចាំព្រះពុទ្ធវចនៈដោយមុខបាឋដដែលទៀត។ ក្នុងសង្គាយនាទី៣នេះ ទើបមានការបញ្ជូនសមណទូតទៅប្រកាសពុទ្ធសាសនាឲ្យផុតចេញពីព្រំប្រទល់ប្រទេសឥណ្ឌា។

១-កាលប្រវត្តិខ្លះថា ក្នុងពុទ្ធសករាជ២៣៦។

នៅជម្ពូទ្វីប ប្រទេសឥណ្ឌា មានសង្គាយនាទី៤មួយទៀត[១] ធ្វើនៅដែនកស្មីរ ក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភនៃព្រះបាទ កនិស្កៈ។

សង្គាយនាទី៤

សង្គាយនាទី៣ធ្វើស្រេចហើយ ព្រះសង្ឃសុំនិមន្តព្រះ មហិន្ទត្ថេរ ជាព្រះរាជបុត្រព្រះបាទធម្មាសោកមហារាជ ជាសមណទូតទៅប្រកាសពុទ្ធសាសនានៅលង្កាទ្វីប។ និមន្តទៅដល់ ព្រះមហិន្ទត្ថេរបានប្រោសព្រះបាទ ទេវានម្បិយតិស្ស ជាព្រះមហាក្សត្រកោះលង្កា។ មុនធ្វើសង្គាយនា ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្ស បញ្ជូនទូតឲ្យចូលទៅក្រាបបង្គំគាល់ព្រះបាទធម្មាសោកមហារាជនៅជម្ពូទ្វីប (ប្រទេសឥណ្ឌា) សូមនិមន្តព្រះនាង សង្ឃមិត្តាថេរី ជាព្រះរាជបុត្រីព្រះអង្គ ព្រមទាំងសាខាមហាពោធិព្រឹក្សទៅកាន់កោះលង្កាផង ត្បិតព្រះនាង អនុឡាទេវី ជាព្រះអនុជថ្លៃសព្វព្រះទ័យឧបសម្បទាជាភិក្ខុនី។ កាលបើព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរីនិមន្តដល់កោះលង្កាព្រមទាំងព្រះមហាពោធិព្រឹក្សហើយ សង្គាយនាក៏ចាប់ផ្តើមធ្វើឡើង។

កាលនោះ ព្រះសង្ឃលង្កាបានសិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈចេះចាំស្ទាត់ច្រើនអង្គ បានចូលរួមធ្វើសង្គីតិកាចារ្យ នៅវត្តថូបារាម ក្នុងក្រុងអនុរាធបុរៈ ធ្វើអស់ថិរវេលាចំនួន ១០ខែទើបចប់ស្រេច ក្នុងពុទ្ធសករាជ២៣៦ (មុនគ្រិស្តសករាជ២៤១ឆ្នាំ) សង្គាយនានេះ ទុកជាចតុត្ថសង្គាយនា។ សង្គាយនារាប់ពីទី៤នេះតទៅ នៅប្រទេសឥណ្ឌាមិនមានកាលប្បវត្តិត្រាទុកមកទេ មានតែនៅក្នុងកាលប្បវត្តិកោះលង្កា គឺគម្ពីរមហាវង្ស និងទីបវង្ស។

១-ពុទ្ធសាសនាប្រទេសដទៃទៀត ពុំរាប់សង្គាយនានេះថា ជាសង្គាយនាទី៤ទេ។

សង្គាយនាទី៤

ក្នុងកាលប្រវត្តិនៅកោះលង្កា មានសេចក្តីថា ព្រះបាទ វដ្តគាមិនីអភ័យ ព្រះមហាក្សត្រកោះលង្កា ទ្រង់កសាងវត្តមួយនៅក្នុងក្រុងអនុរាធបុរៈ ហើយឲ្យឈ្មោះថា "អភយគិរីវិហារ" ប្រគេនមហាថេរព្រះនាម តិស្ស[១]។ ព្រះមហាថេរអង្គនេះ កាន់តាមលទ្ធិវជ្ជីបុត្តភិក្ខុផ្ទុយពីធម្មវិន័យ ជាហេតុនាំឲ្យការទំនាស់ដល់ព្រះសង្ឃនៅវត្តមហាវិហារ។ ការមិនចុះសម្រុងគ្នានេះហើយ ដែលជាហេតុនាំឲ្យកើតសង្គាយនាទី៤ឡើង ជាការសង្គាយនាសំខាន់ នាំឲ្យចារឹកព្រះពុទ្ធវចនៈឡើងកាន់ស្លឹករឹត ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមុនដំបូងបង្អស់ក្នុងប្រវត្តិពុទ្ធសាសនា។

សង្គាយនានេះ ទុកជាបញ្ចមសង្គាយនា សង្គាយនាចារឹកពុទ្ធវចនៈជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅក្នុងវត្តមហាវិហារ ព្រះ ពុទ្ធត្ថេរ ជាប្រធាន ជាអ្នកសួរ ព្រះ តិស្ស-ត្ថេរ ជាអ្នកឆ្លើយ ក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភព្រះបាទវដ្តគាមិនីអភ័យ ព្រះមហាក្សត្រកោះលង្កា ធ្វើអស់ចិរវេលាមួយឆ្នាំចប់ស្រេច ក្នុងពុទ្ធសករាជ៤២០ (មុនគ្រិស្តសករាជ ២៤ឆ្នាំ)។

ចំណេរកាលតមក មានការសង្គាយនារាយរង់បន្តមកទៀតនៅកោះលង្កា នៅប្រទេសភូមា នៅប្រទេសសៀម។ នៅប្រទេសភូមា មានការសង្គាយនា ហើយចារឹកព្រះ

១-ព្រះមហាថេរតិស្សអង្គនេះ មាននាមបញ្ញត្តិមួយទៀតថា ធម្មរុចិយៈ ជាអ្នកតែងគម្ពីរមួយឈ្មោះថា វិមុត្តិមគ្គ ជាគម្ពីរប្រណាំងនឹងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ជាស្នាដៃព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ព្រឹត្តិការណ៍បែបនេះ កើតមាននៅឧបទ្វីបអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍នេះដែរ គឺគម្ពីរសារត្ថសង្គហៈ ជាស្នាដៃព្រះនន្ទាចារ្យ ប្រណាំងនឹងគម្ពីរទីបនីអដ្ឋកថាមង្គលសូត្រ ជាស្នាដៃព្រះសុមង្គលាចារ្យ។

ពុទ្ធវចនៈជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដាក់លើផែនថ្មកែវច្រើនរយផ្ទាំង នៅក្រុងមណ្ឌលេ ក្រុងប៉េគូ (ហង្សាវតី) នៅថាទង "ស្រុកមាស"[១]។

សង្គាយនាខ្មែរ

នៅប្រទេសកម្ពុជាយើង តាំងពីព្រេងនាយដែលមានពុទ្ធសាសនាមកប្រតិស្ឋាននៅលើទឹកដីយើង មិនមានប្រវត្តិស្ដីទុកថា បានធ្វើសង្គាយនាព្រះត្រៃបិដកទេ។ ក្នុងរាជ្យព្រះបាទសម្ដេចព្រះស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្សព្រះបរមខត្តិយកោដ្ឋ ទើបមានការសង្គាយនាព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈនេះឡើងដំបូង។ ការសង្គាយនាគ្រានេះ ស៊ីវេលា៣រាជ្យ គឺរាជ្យព្រះបាទសម្ដេចព្រះ **ស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្ស** រាជ្យព្រះបាទសម្ដេចព្រះ **នរោត្តមសីហនុវរ្ម័ន** និងរាជ្យព្រះបាទសម្ដេចព្រះ **នរោត្តមសុរាម្រឹត** គឺតាំងពីពុទ្ធសករាជ ២៤៧៣ (គ.ស.១៩២៩) ដល់ពុទ្ធសករាជ២៥១៣ (គ.ស.១៩៦៩) ស៊ីវេលាអស់៤០ ឆ្នាំគត់។ សង្គាយនានៅប្រទេសកម្ពុជានេះ លោកទុកជាឆដ្ឋសង្គាយនាឬជាឧត្តមសង្គាយនា "សង្គាយនាដ៏ឧត្តម" ព្រោះមានក្ដីពិសេសមួយ ដែលមិនដែលកើតមាននៅក្នុងប្រវត្តិពុទ្ធសាសនា គឺការប្រែព្រះពុទ្ធវចនៈជាភាសាបាលី ដែលមានរាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយទៅជាភាសាជាតិខ្មែរ គឺទំព័រម្ខាងជាបាលី ម្ខាងទៀតជាខ្មែរ។ នេះជាការពិសេសលើសសង្គាយនាទាំងពួងដែលមានមកហើយ។ ប្រទេសកាន់ពុទ្ធសាសនាក្ដី មិនកាន់ពុទ្ធសាសនាក្ដី កាលបើបានដឹងកិច្ចការដ៏ពិសេសនេះហើយ តែងតែកោតស្ញើចក្រៃលែង។

១-ប្រពៃណីជនជាតិមនថា ទីនេះហើយជា សុវណ្ណភូមិ។

ខ្លឹមព្រះធម៌

ការសង្គាយនាជាភាសាបាលីដោយមុខបាឋក្តី ចារឹកជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្តី ប្រែជាភាសាជាតិក្តី សុទ្ធតែជាការប្រសើរបំផុត ឈ្មោះថា ការរក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈទុកដើម្បីឲ្យគង់នៅបរិសុទ្ធដដែល ឈ្មោះថា ញុំាងពុទ្ធសាសនាឲ្យឋិតថេរចិរកាលអង្វែងតទៅ ឈ្មោះថា សាងព្រះសម្ពុទ្ធគ្រប់កាលទាំងពួង **បើព្រះពុទ្ធវចនៈនេះ គង់វង្សនៅដរាបណា ឈ្មោះថាព្រះសម្ពុទ្ធគង់ធរមាននៅដរាបនោះ** *សមដូចពុទ្ធភាសិតថាៈ*

វក្កលិ! **អ្នកណាឃើញធម៌តថាគត អ្នកនោះឈ្មោះថា ឃើញរូបតថាគត អ្នកណាឃើញរូបតថាគត អ្នកនោះឈ្មោះថា ឃើញធម៌តថាគតដែរ។**

ការបានធ្វើសង្គាយនាព្រះពុទ្ធវចនៈតាំងពីដើមទី ជាការប្រសើរបំផុត។ ការងារប្រសើរបែបនេះ មិនមានក្នុងពាហិរសាសនាទេ។ ពុទ្ធសាសនិកជនសប្បាយចិត្តណាស់ កាលបើបានឃើញសាសនារបស់ខ្លួនមានការងារប្រសើរសប្បាយចិត្តណាស់កាលបើបានឃើញថា ព្រះសម្ពុទ្ធជាបរមគ្រូរបស់ខ្លួននៅជាមួយខ្លួនគ្រប់កាលវេលា និងបានដឹកដៃនាំខ្លួនដែលខ្វាក់ឲ្យដើរត្រង់តាមមាគ៌ាប្រសើរទៅរកសុខពិត ដោះស្រាយប្រស្នាជីវិតរបស់ខ្លួនឲ្យដល់អវសាន មិនមានភពថ្មីតទៅទៀត សមដូចពុទ្ធភាសិតថាៈ

អានន្ទ អ្នកណាមួយ ភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី ឧបាសកក្តី ឧបាសិកាក្តី ប្រតិបត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវតាមធម៌ ប្រតិបត្តិដោយភក្តីភាព ប្រតិបត្តិតាមគន្លងធម៌ អ្នកនោះឈ្មោះថា បូជាតថាគតធ្វើសក្ការៈ គោរពរាប់អានដោយការបូជាដ៏ប្រសើរបំផុត។

សេចក្តីក្នុងបច្ឆិមពុទ្ធវចនៈនេះ ប្រែថា "បើអ្នកណាមួយប្រតិបត្តិតាមពុទ្ធវចនៈដោយត្រឹមត្រូវ អ្នកនោះនឹងបានឃើញធម៌ (លុះនិព្វាន) ឥតសង្ស័យឡើយ" ព្រោះថា អត្តាធីនភាព (Emancipation) *មនុស្សលោកឋិតនៅក្នុងអភិសម័យ* (Réalisation)។

ចំណុចនេះសំខាន់បំផុត ពាហិរសាសនាធ្វើឲ្យសម្រេចដូចពុំបានឡើយ។

ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈនេះ អ្នកប្រាជ្ញក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល កោតស្ញើចក្រៃលែង កោតស្ញើចថា ពុទ្ធវចនៈនេះប្រសើរបំផុត **បើជាសីលធម៌ ជាសីលធម៌ដ៏លើស, បើជាវិទ្យាសាស្ត្រ ជាវិទ្យាសាស្ត្រដ៏លើស, បើជាទស្សនវិជ្ជា ជាទស្សនវិជ្ជាដ៏លើស, បើជាសាសនា ជាសាសនាដ៏លើស។** ទស្សនវិទូ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ អ្នកសីលធម៌ ដែលបានសិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈនេះហើយ ពោលថា "ការរកឃើញរបស់យើងសព្វថ្ងៃនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធរកឃើញរួចហើយ ប្រមាណជា២៥១៣ឆ្នាំ មុនយើងទៅទៀត"។

អ្នកប្រាជ្ញស្រាវជ្រាវបុរាណវត្ថុនៅប្រទេសឥណ្ឌា ដែលបានធ្វើការគាស់កកាយពុទ្ធស្ថាន មានសំវេជនីយដ្ឋានជាដើម ពោលថា "ទីឋានទាំងនេះ បើជាទីឋានមនុស្សសាមញ្ញដូចយើងគ្រប់គ្នានុ៎ះ មិនមានប្រយោជន៍អ្វីនឹងមកធ្វើការគាស់កកាយរក អស់ប្រាក់កាស អស់កម្លាំងទេ ព្រោះទីឋានទាំងនេះសព្វថ្ងៃ ទៅជាទីឋានគួរឲ្យកើតសង្វេគបំផុត កាលដើមធ្លាប់រុងរឿង ឥឡូវទៅជារហោឋាន គេបោះបង់ចោល តែការនេះមិនមែនដូច្នោះឡើយ" ព្រះសម្ពុទ្ធនេះ ជាមនុស្សប្លែកណាស់ ជាអច្ឆរិយបុគ្គល មិនមានពីរក្នុងលោកនេះទេ មើលពុទ្ធវចនៈដោយហ្មត់ចត់ ឃើញថា មិនមានលោកណាដែលចេះនិយាយពិតប្រាកដដូចព្រះអង្គ (Objectivisme)។ ពុទ្ធវចនៈ **ជាមេសីលធម៌ ជាមេវិទ្យាសាស្ត្រ ជាមេទស្សនវិជ្ជា ជាមេសេដ្ឋកិច្ច។ល។ សម្រាប់មនុស្សលោក។** ការប្រើកម្លាំងទ្រព្យ កម្លាំងកាយ ក្នុងការរាវរកពុទ្ធស្ថាននេះ ជាការចំណេញ មានប្រយោជន៍ឥតគណនា ឈ្មោះថា **ធ្វើអង្គព្រះសម្ពុទ្ធឲ្យគង់ធរមានឡើងវិញ។**

ក្នុងពិធីបុណ្យសម្ភោធឆ្លងព្រះពុទ្ធសាសនា២៥០០ នៅប្រទេសឥណ្ឌា លោកបណ្ឌិត នេរុ បានចំណាយថវិកាជាតិ រៀបចំពុទ្ធស្ថានទាំងឡាយឲ្យបានជាទីរមណីយ-

ដ្ឋានឡើងវិញ។ ប្រជាជនហិណ្ឌូ បានស្តីបន្ទោសលោកយ៉ាងសន្ធឹក បន្ទោសថា “ម្តេចឡើយ ក៏ចំណាយថវិកាជាតិជារបស់ហិណ្ឌូ ទៅគុបតែងពុទ្ធស្ថានដែលមិនមែនជាហិណ្ឌូទៅវិញ”។

លោកបណ្ឌិត នេរុ កាលនោះ លោកឆ្លើយតបខ្លីថា “ចុះព្រះពុទ្ធ ជាកូនចៅអ្នកណា? ជាជនជាតិអ្វី? សព្វថ្ងៃក្នុងពិភពលោកទាំងមូលនេះ លទ្ធិហិណ្ឌូ (Hindouisme) របស់អ្នក ក្រៅពីប្រជាជនហិណ្ឌូ តើមាននរណាទទួលស្គាល់ដែរឬទេ? ឯព្រះពុទ្ធ មានគេទទួលស្គាល់ពេញសកលលោក”។ ការចំណាយថវិកា ដើម្បីព្រះពុទ្ធ

ជាការចំណាយដ៏ប្រសើរ ជាការបូជាដ៏ប្រសើរបំផុត

គួរអស្ចារ្យប្លែកណាស់! អង្គព្រះសម្ពុទ្ធជាមនុស្សដូចយើងគ្រប់គ្នា តែទ្រង់ជាសពេជ្ញ ត្រាស់ទេសនាត្រឹមត្រូវ ពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ជាសច្ចធម៌។

ទឹកដីលោកយើងនេះ កើតមានឡើងរាប់ម៉ឺនឆ្នាំកន្លងទៅហើយ តើមានមនុស្សលោកប៉ុន្មាននាក់ ដែលចេះនិយាយត្រូវប្រាកដដូចអង្គព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រលោកយើងនេះ? សំណួរនេះ មិនបានទទួលចម្លើយល្អទេ។ ចំណុចនេះ មុខគួរឲ្យកោតស្ញើចក្រៃលែងចំពោះព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលជនជាតិខ្មែរយើងគ្រប់គ្នាស្គាល់ថា “ព្រះត្រៃបិដក” នេះ។ អ្នកប្រាជ្ញច្រើននាក់បានសិក្សាពុទ្ធវចនៈ សិក្សាដោយហ្មត់ចត់ អ្នកប្រាជ្ញខ្លះ ពោលថា តាមពុទ្ធវចនៈ (Pensée Bouddhique) នេះ ព្រះពុទ្ធមិនមែនជា **អ្នកប្រាជ្ញកណ្តាលហ្វូងមនុស្សល្ងង់ទេ ទ្រង់ជាអ្នកប្រាជ្ញកណ្តាលហ្វូងអ្នកប្រាជ្ញខ្ពស់ទាំងឡាយ** សម័យឧបនិស័ទ ខាងដើមសម័យពុទ្ធកាល មានអ្នកប្រាជ្ញច្រើននាក់ណាស់ (សុទ្ធសឹងជាអ្នកគិតប្រសើរ =Grands Penseurs)។

ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រលោកនេះ លទ្ធិសាសនាទាំងអស់ សុទ្ធតែជាពាហិរសាសនា

(Religions)។ *វចនៈ គឺពាក្យពេចន៍របស់មេសាសនាទាំងនោះគឺ មេគណាចារ្យព្រាហ្មណ៍ គ្រិស្ត មោហាម័ត ឡៅត្សឺ ខុងត្សឺ សោពោអាស្ត្រ ទាំងអស់នេះ សុទ្ធតែជាវាទៈ* (Doctrine), *ជាទិដ្ឋិ* (Dogme), *ជាអន្តរវាទ* (Doctrine Ésotérique), *ជាពាហិរវាទ* (Doctrine Exotérique), *ទីបំផុតជាអាចរិយមុដ្ឋិ "កណ្ដាប់ដៃអាចារ្យ=អាទិទេព* (Dieu) *ពោលគឺ ស្រេចហើយតែមេសាសនាថា"*។

ធម្មវិន័យព្រះសម្ពុទ្ធប្រកបដោយហេតុផល **មិនមានក្នុង មិនមានក្រៅទេ** *ក្នុងមហាបរិនិព្វានសូត្រ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកថាៈ "អានន្ទ! ធម្មវិន័យតថាគតសម្ដែងហើយ* **មិនមានក្នុង មិនមានក្រៅទេ**=*ទេសិតោ អានន្ទ មយា ធម្មោ អនន្តរំ អពាហិរំ"។ ពុទ្ធវចនៈបញ្ជាក់ច្បាស់ថា "ធម៌ព្រះអង្គ មិនមែនជាអន្តរវាទ* (Doctrine Ésotérique)*ទេ, មិនមែនជាពាហិរវាទ* (Doctrine Exotérique)*ទេ។ ទីបំផុត ធម៌អង្គព្រះសម្ពុទ្ធមិនមែនជាអាចរិយមុដ្ឋិ=***កណ្ដាប់ដៃមេសាសនា** (Dieu) *ទេ"។ ក្នុងប្រវត្តិសាសនាសកលលោកមិនដែលមានមេសាសនាណា អាចពោលដូចអង្គព្រះសម្ពុទ្ធដូច្នេះបានឡើយ។*

ដើម្បីបញ្ចប់ សូមលើកយកសម្ដីលោករិស ដេវិត (Rhys Dawids) *មកពោល លោកនេះបានសិក្សាពុទ្ធវចនៈប្រសើរបំផុត ពេញចិត្តចំពោះពុទ្ធវចនៈបំផុត លោកបានសិក្សាហើយបានបង្កើតសមាគមមួយឈ្មោះ "បាលីតិក្សស្ទូសៃយេទី* (Pali Text Society)" *នៅក្រុងឡុង បានបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ ផ្សាយទូទៅក្នុងសកលលោក។ អ្នកប្រាជ្ញទូទៅស្គាល់សមាគមនេះ។ លោកបញ្ចេញយោបល់របស់លោកចំពោះពុទ្ធវចនៈនេះថាៈ*

"ពាក្យសម្ដីមេសាសនាទាំងអស់ ទាំងតូច ទាំងធំ មិនមានមេសាសនាណាម្នាក់អាចប្រមូលគោលធម្មប្បដិបត្តិ ដើម្បីកសាងមនុស្សលោក ឲ្យប្រសើរស្មើដោយ

អដ្ឋង្គិកមគ្គរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធបានឡើយ"។ ព្រះសម្ពុទ្ធចេះប្រមូលគោលប្រតិបត្តិសម្រាប់ទូន្មានមនុស្សយ៉ាងខ្លីត្រឹមតែ៨ម៉ាត់។ ធម៌នេះ បើមនុស្សបានយកមកប្រតិបត្តិឬត់ចត់ (ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ, អនុធម្មចារ) មនុស្សនឹងបានសម្រេចផលសមតាមប្រាថ្នា ឥតសង្ស័យឡើយ។ ខ្លួនខ្ញុំដែលបានឃើញធម្មវិន័យប្រសើររបស់ព្រះអង្គយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំហ៊ានប្រកាសខ្លួនខ្ញុំនៅកណ្តាលប្រជាជនអង់គ្លេសថាៈ **ខ្ញុំជាពុទ្ធសាសនិក** ពេញទ្រូងមាត់ឥតកោតញញើតឡើយ។

ដូច្នេះ ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ មានតម្លៃថ្លៃផុតគណនានឹងត្រាប់បានសម្រាប់កសាងមនុស្សលោក ឲ្យមានគុណសម្បត្តិខ្ពង់ខ្ពស់ មានអរិយធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់។ ប្រស្នាទុក្ខ ដែលមនុស្សលោកខំដោះស្រាយយូរអង្វែងហើយ មិនទាន់បានសម្រេចផលនោះ បានសម្រេចដោយពុទ្ធចនៈនេះឯង។ ពុទ្ធវចនៈ ជាមធ្យោបាយប្រសើរវិសេសឬជាច្រកចេញឲ្យផុតពីទុក្ខមិនមានសេសសល់ឡើយ។

វិទ្យាសាស្ត្រប្រសើរណាស់ដែរ ដើរផ្លូវស្របតាមពុទ្ធសាសនា តែជាផ្លូវវែង (បបញ្ចធម៌) មិនមានទីបំផុត ជាដំណើរលោកិយវិស័យ។ សព្វថ្ងៃមនុស្សលោកពេញចិត្តចំពោះវិទ្យាសាស្ត្រ តែវិជ្ជានេះ ដោះស្រាយទុក្ខមិនអស់ជើងទេ។ ប្រស្នាសុខ២ប្រការគឺ អាមិសសុខនិងនិរាមិសសុខ វិទ្យាសាស្ត្រដោះស្រាយទុក្ខបានខ្លះ ចំពោះតែអាមិសសុខ ឯពុទ្ធសាសនា ដោះស្រាយទុក្ខបានអស់ជើង គឺបានសុខទាំង២ប្រការខាងលើនេះឯង។

ផ្លូវលោក ផ្លូវធម៌ មនុស្សលោកបានត្រាយផ្លូវទុកមកស្រេចហើយ តែការដោះស្រាយនូវប្រស្នាទុក្ខស្រេចហើយតែមនុស្សម្នាក់ៗដើរទេ។ មាគ៌ាត្រង់ទៅដល់គោលបំណងមានគ្រប់ តែបើមនុស្សមិនដើរតាមផ្លូវក៏ទុកជាឥតប្រយោជន៍ ទឹកសម្រាប់

លាងគ្រឿងប្រឡាក់ (បាប) ឲ្យស្អាតមាន តែបើគេមិនត្រូវការទឹកលាង នឹងថាទោស ទឹកក៏ឥតអង្គឹមានដែរ។ ដាវមុត តែបើមុតនៅតែក្នុងស្រោម ក៏មិនមានប្រយោជន៍អ្វីដែរ។ ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ ជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គដែលគង់ធរមាននៅ តែបើមិនមានអ្នកដើរតាម ព្រះពុទ្ធគង់នៅដោយឡែក មនុស្ស សត្វ ទេពតា មារ ព្រហ្មអង្គុយនៅដោយឡែក។

ប្រមូលចងក្រងដោយគណៈកម្មាធិការជាតិនៃខេមរយានកម្ម

ស្រាវជ្រាវដោយៈ ថាច់ សុគឹម